

UNIVERSITI
TEKNOLOGI
MARA

Cawangan Terengganu

20
EDISI

No issn:1823-6421

info

USAHA RAN

Tenunan Kain Keringkam: Bumi Kenyalang Merentasi ke Persada Dunia

Susana Narawi¹, Azura Ahmad² Saifulrizan Norizan³, Nur Izyan Ismail⁴, Siti Aimi Yassin⁵,
^{1,2,3,4,5}Fakulti Perakaunan, UiTM Cawangan Sarawak

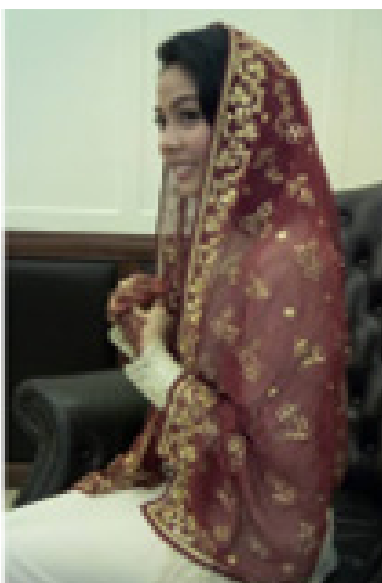
*Koresponden: azura545@uitm.edu.my

Seni Sulaman Keringkam

Pada tahun 2019, sulaman kain keringkam merupakan salah satu seni yang telah dipamer di Amsterdam. Selain daripada itu, ia adalah salah satu hasil seni yang dicalon untuk mendapat pengiktirafan Pertubuhan Pendidikan, Saintifik dan Kebudayaan Pertubuhan Bangsa Bersatu (UNESCO).

Dahulu sulaman keringkam hanya dipakai orang melayu Sarawak untuk majlis perkahwinan, pertunangan, khatam al-quran, budaya perayaan dan majlis-majlis istimewa. Menurut Siti Zainol Ismail (2010), keringkam benang sulaman emas pada tudung yang dipakai oleh orang Melayu Sarawak untuk tujuan majlis perkahwinan dan lain-lain telah wujud di selatan tanah Borneo untuk jangka masa panjang. Tenunan selayah keringkam ini dikatakan wujud di Sarawak sekitar 1860an atau 1870an dan menjadi antara barangan mewah (Norseha Unin, 2012). Menurut sejarawan, keringkam digunapakai semasa upacara perkahwinan dan acara lain di sekitar 1840an (Anonymous, 2007). Kenyataan ini disokong melalui wawancara bersama wakil "Malaysian Handicraft Development Corporation" di Kuching tentang identiti kemunculan keringkam ulung kalinya di Sarawak (Hairuni Haji Bohari, 2012).

Namun pada hari ini, penghasilan seni sulaman keringkam di Sarawak atau Bumi Kenyalang bukan sekadar seni tradisional tetapi telah menjadi salah satu sumber pendapatan yang berpotensi kepada penenun sulaman kain keringkam.

Penghasilan

Pembuatan selayah keringkam ini memerlukan ketekunan dan juga modal yang besar oleh golongan usahawan kerana kos penghasilan sesebuah selayah bergantung kepada saiz selayah, penggunaan benang emas dan juga kos benang emas. Ini menyebabkan harga sebuah selayah keringkam boleh mencapai sehingga berbelas ribu ringgit (Salbiah Haji Muhi, 2012).

Keringkam merupakan pelengkap busana tradisional wanita Melayu di Sarawak yang terdiri daripada selendang berukuran dua meter atau tudung kepala bersaiz kecil berukuran satu meter (Jaini, 2019). Keringkam dihasilkan oleh golongan usahawan melalui keindahan seni tekak sulaman pada kain kasa rubia berwarna terang seperti merah, ungu muda dan merah jambu. Warna-warna terang digunakan bertujuan untuk menyerlahkan keanggunan pemakai ketika berada di majlis keramaian seperti majlis perkahwinan dan perayaan. Usahawan menggunakan benang pita logam bersalut emas dan perak yang diperoleh dari luar negara seperti Singapura untuk menghasilkan seni sulaman yang bermotifkan corak (Jaini, 2019).

Keunikan Keringkam

Keringkam mempunyai pelbagai keunikan dan keistimewaan kepada usahawan masa kini kerana merupakan salah satu contoh produk tempatan yang berpotensi luas untuk dipasarkan ke seantero dunia, selain mengangkat semula khazanah warisan Melayu Sarawak lama. Keringkam juga melambangkan seni halus warisan yang melambangkan budaya wanita di Sarawak yang menjadi tarikan utama pelancong sebagai cenderahati. Seterusnya, usahawan di Sarawak dapat memperoleh keuntungan daripada penghasilan keringkam tersebut.

Cabaran

Disebabkan peredaran masa, tidak ramai generasi yang sedia ada yang berminat untuk jadi penenun sulaman kain keringkam. Selain daripada itu, pengetahuan dan penggunaan sulaman keringkam kini pun mulai berkurang dan mungkin seni warisan ini hampir pupus di kalangan usahawan muda (Ibrahim, 2020). Usahawan muda lebih menumpukan kepada produk-produk tular yang lain sehingga melupakan penghasilan keringkam. Kekurangan penyebaran berita dan dokumentasi antara faktor yang mempengaruhi usahawan muda sekarang tidak mengenali tentang keunikan sulaman keringkam. Oleh itu, platform seperti sosial media dan televisyen perlu dimanfaatkan sebaik mungkin agar ilmu sulaman ini dapat disebarkan dan diketengahkan secara meluas dalam masyarakat bukan sahaja di dalam Malaysia hatta di luar negara.

Selain itu, harga yang mahal dan kekurangan pengusaha atau penyulam keringkam terutama dari golongan muda merupakan cabaran yang besar bagi mengekalkan kewujudan seni warisan ini (Rahman dan Majid, 2021). Inisiatif menubuhkan persatuan yang memelihara seni warisan tradisional khususnya sulaman keringkam di peringkat sekolah dan universiti harus dilaksanakan bagi memberi pendedahan awal dan menurunkan ilmu kemahiran sulaman pada generasi muda sekaligus, boleh

menarik minat golongan muda ini untuk menjadi usahawan yang berjaya dalam memasarkan hasil sulaman keringkam ke seantero dunia yang mampu menjana pendapatan pada masa akan datang. Setakat ini semenjak tahun 2020, telah ditubuh Persatuan Penyulam Keringkam Melayu Sarawak.

Kesimpulan

Sulaman keringkam Sarawak bukan sahaja melambangkan keindahan dan kecantikan seni, malahan mampu menjana pendapatan melalui penghasilan keringkam oleh golongan usahawan pada masa kini. Sulaman kain sudah serasi dengan sosial budaya masyarakat Nusantara dan merupakan lambang keperibadian seseorang wanita melayu.

Industri tradisi turun temurun ini mampu menjana pendapatan oleh golongan usahawan sejajar dengan Matlamat Pembangunan Mampan 1 (SDG 1) iaitu sifar kemiskinan. Matlamatnya bertujuan untuk membasmi setiap bentuk kemiskinan tegar termasuk kekurangan makanan, air minuman bersih dan sanitasi. SDG 1 memfokuskan bukan sahaja kepada mereka yang hidup dalam kemiskinan tetapi juga pada perkhidmatan yang digunakan orang ramai dan dasar sosial yang menghalang kemiskinan.

Rujukan

- [1] Anonymous. (2007). Aesthetic Handicraft: A cultural heritage. Kuching Talk. Vol 3, Jan-March 2007 [Online]. Retrieved October 10, 2012, from <http://www.borneotalk.com/archive/kuchingtalk-vol3.pdf> Anonymous. (2010, April 24).
- [2] Dayang Sandrawati Abang Josmani, Silverina Anabelle Kibat, Suhaida Halamy, Valerie Chan Sue Lin (2012). Keringkam, The Traditional Embroidery Of The Sarawak Malays.
- [3] Ibrahim, Z.(2020, December 15). Melestari Seni Sulaiman Keringkam. *Kosmo*. Dicapai dari <https://www.kosmo.com.my/2020/12/15/melestari-seni-sulaman-keringkam/>
- [4] Jaini, M. (2019, Julai 7). Pesona Warisan Songket dan keringkam Sarawak. *MalaysiaAktif*. Dicapai dari <https://malaysiaaktif.my/2019/07/pesona-warisan-songket-dan-keringkam-sarawak>.
- [5] Norseha Unin. (2012). The Keringkam Veil of Sarawak. Crafts [Online]. Retrieved October, 4, 2012, from http://www.crafthub.com.my/publish_img/pdf/Crafts_Jan2012.pdf.
- [6] Rahman, N. A., & Majid, M. A. (2021). Peranan Dan Sumbangan Nik Rahimah Nik Idris Dalam Bidang Sulaman Kelingkan: Jurnal Pengajian Melayu (JOMAS), 32(1), 69–88.
- [7] Siti Zainol Ismail. (2010). Seni Rupa Alam Melayu [Online]. Retrieved October 22, 2012 from <http://senirupasiti.com>.
- [8]<https://www.kosmo.com.my/2020/12/15/melestari-seni-sulaman-keringkam/>
- [9]https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/35146821/Selayah_Keringkam__The_Traditional_Embroidery_Of_The_Sarawak_Malays_full_paper_edited-libre.pdf
- [10] https://www.astroawaani.com/sarawak_sambut_baik_pencalonan_songket_keringkam_bagi_pengiktirafan_UNESCO